

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821 (2021)

Παρουσίαση των δράσεων του ΕΚΠΑ στο πλαίσιο των εορτασμών για την επέτειο της Επανάστασης του 1821 το 2021

Τις δράσεις του ΕΚΠΑ στο πλαίσιο των εορτασμών για την επέτειο της Επανάστασης του 1821 το 2021 παρουσίασε ο Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγητής Μελέτιος-Αθανάσιος Κ. Δημόπουλος και τα μέλη της Επιτροπής εορτασμού διακοσίων χρόνων από την Επανάσταση του 1821 σε συνέντευξη Τύπου που πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 6 Νοεμβρίου 2018 στο εντευκτήριο «Κωστής Παλαμάς».

Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Πρύτανης «Το ΕΚΠΑ προετοιμάζει την συμβολή του στους εορτασμούς με σκοπό την ανάδειξη της σημασίας της Επανάστασης του 1821. Η συμβολή του ΕΚΠΑ είναι απόρροια της δεσπόζουσας θέσης του Πανεπιστημίου μας στον πνευματικό και πολιτιστικό χάρτη της χώρας και με την συνολική ιστορία και την προσφορά του. Μέσα από συνέδρια, εκδηλώσεις, εκθέσεις, καλλιτεχνικά δρώμενα, το αρχαιότερο πανεπιστήμιο της χώρας θέλει να τιμήσει την Επανάσταση του 1821 και παράλληλα να συμβάλει στον αναστοχασμό και στη διεύρυνση του διαλόγου για την πορεία του ελληνικού κράτους από τις αρχές του 19ου αιώνα σε εκείνες του 21^{ου}».

Ακολούθως τα μέλη της Επιτροπής παρουσίασαν αναλυτικότερα τους βασικούς άξονες και τις επιμέρους δράσεις.

A. Η Επανάσταση του 1821 ως διεθνές γεγονός:

α) Η Ελληνική Επανάσταση στην εποχή των Επαναστάσεων: Ιδεολογία, πράξη, κληρονομιάς

Διεθνές συνέδριο Μάρτιος 1920.

Η ένταξη της Ελληνικής Επανάστασης στο χάρτη των παγκόσμιων επαναστάσεων

Έκδοση πρακτικών στην αγγλική γλώσσα από έγκυρο εκδοτικό οίκο στο εξωτερικό, το 2021.

Β. Η Επανάσταση του 1821 ως η στιγμή γέννησης του ελληνικού κράτους

«Τα 200 χρόνια του ελληνικού κράτους. Επιτεύγματα - χαμένες ευκαιρίες - αποτυχίες».

Διεξαγωγή: 2021

Συνέδριο απολογισμός της συγκρότησης και της ιστορική διαδρομής του ελληνικού κράτος με αφορμή τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821

Γ. Η μελέτη της Επανάστασης του 1821

KΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Σκεπτικό

Ο εορτασμός των 200 χρόνων από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης θα πρέπει υπερβαίνοντας τις εφήμερες εορταστικές εκδηλώσεις να οδηγήσει σε μια συστηματική και σε βάθος μελέτη της επαναστατικής δεκαετίας 1820-1830 στις διάφορες εκφάνσεις της. Για αυτόν τον σκοπό ιδρύεται με πρωτοβουλία του ΕΚΠΑ, Κέντρο Μελέτης της Ελληνικής Επανάστασης, με δεκαετή κατ' αρχήν διάρκεια, προκειμένου:

1. Να αποτελέσει μια κοινή ερευνητική δομή για τη σύγχρονη μελέτη και προβληματισμό σχετικά με το 1821 που πραγματοποιείται συνολικά στην Ελλάδα (ΑΕΙ & Ερευνητικά Κέντρα).
2. Να καταγράφει τις σχετικές έρευνες και μελέτες που είναι σε εξέλιξη σε όλα τα επιστημονικά πεδία.
3. Να καταγράφει τις διδακτορικές διατριβές επάνω σε σχετικά θέματα και να οργανώνει παρουσιάσεις από τους υποψήφιους διδάκτορες κατά την πρόοδο της εργασίας τους.
4. Να οργανώνει ερευνητικά σεμινάρια με θεματικές αιχμής για ειδικούς επιστήμονες.

5. Να δημιουργήσει έναν ηλεκτρονικό ιστότοπο όπου θα αναρτώνται ειδήσεις (νέες εκδόσεις, άρθρα, συνέδρια, κλπ.) από την Ελλάδα και το εξωτερικό για την ιστορία των επαναστάσεων της επίμαχης περιόδου.
6. Να εκδίδει ένα αγγλόφωνο ηλεκτρονικό περιοδικό ανοικτής πρόσβασης που να αναδεικνύει την Ελληνική Επανάσταση στο διεθνές πλαίσιο της καθώς άλλα ανάλογα εγχειρήματα, παρά την ευρύτητα της θεματολογίας τους, την αγνοούν εντελώς.
7. Να οργανώνει ετήσιες θεματικές εκδηλώσεις προς το ευρύ κοινό. Αυτές μπορούν ενδεχομένως να αναφέρονται στα γεγονότα-ορόσημα εκάστης επαναστατικής χρονιάς μέχρι το 1830 (π.χ. το 2022 στη μάχη του Πέτακαι τους Φιλέλληνες, στην καταστροφή της Χίου 2022, στο Πρώτο Πολίτευμα της Επιδάουρου 2022, στην έξοδο του Μεσολογγίου 2026, το 2027 στη ναυμαχία του Ναυαρίνου και τη διεθνοποίηση της Επανάστασης, κοκ.).
8. Να συγκεντρωθεί, ει δυνατόν, σε μορφή ηλεκτρονική ψηφιακό υλικό από έρευνες που θα πραγματοποιηθούν ή θα πραγματοποιούνται, ώστε να αποτελέσει τη βάση για περαιτέρω μελέτες.

Στόχοι

Το έργο αυτό θα έχει την αρμόζουσα δημοσιότητα και θα μας προσφέρει 1) πληρέστερη γνώση της Ελληνικής Επανάστασης και του αρχαιακού υλικού που δεν έχει ακόμα μελετηθεί εξαντλητικά, και 2) μια συνεχή σοβαρή δημόσια συζήτηση αξιώσεων για τα σχετικά θέματα. Το ΕΚΠΑ είναι ο καταλληλότερος φορέας για μια τέτοια πρωτοβουλία καθώς διαθέτει ικανό αριθμό μελών ΔΕΠ που ασχολούνται με το θέμα σε μια σύγχρονη διεπιστημονική προσέγγιση, σε αρκετά από τα Τμήματά του. Το Κέντρο αποτελεί μέρος του Εργαστηρίου Ιστορικής Τεκμηρίωσης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ.

Σε ποιους απευθύνεται

Σε όλα τα μέλη της ακαδημαϊκή κοινότητας του ΕΚΠΑ αλλά και σε όλους όσους ασχολούνται ερευνητικά με το 1821 και ενδιαφέρονται να συνεργαστούν στην προσπάθεια.

Δ. Διαλέξεις-ανοιχτά μαθήματα

21 ομιλίες για το '21. Το 2021 θα δοθούν 21 διαλέξεις για το ευρύ κοινό από το ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό του ΕΚΠΑ. Οι διαλέξεις θα πραγματοποιούνται, ανά 15ημερο, στο κτίριο των Προπυλαίων. Οι θεματικές τους θα αφορούν καταρχάς τις ευρωπαϊκές δυνάμεις και την Οθωμανική αυτοκρατορία στο άμισό του 19ου αιώνα, καθώς και την προεπαναστατική ελληνική κοινωνία και την ιδεολογική προετοιμασία για

τον Αγώνα. Εκκινώντας από την Φιλική Εταιρεία και την Επανάσταση στη Μολδοβλαχία οι διαλέξεις θα επικεντρωθούν στις πολεμικές, πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις του Αγώνα και στη διαδρομή για τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους.

Ετήσιες θεματικές εκδηλώσεις για τα γεγονότα-ορόσημα κάθε επαναστατικής χρονιάς μέχρι το 1830 (π.χ. το 2022 στη μάχη του Πέτα και τους Φιλέλληνες, στην καταστροφή της Χίου 2022 κοκ.). [Κέντρο Μελέτης Ελληνικής Επανάστασης]

Κύκλος ανοιχτών μαθημάτων για την Επανάσταση του 1821 από την αν. καθηγήτρια Ιστορίας Μαρία Ευθυμίου σε όλη την Ελλάδα (2018-2021)

E. ΕΚΠΑ και Επανάσταση του 1821

- **α. Η Επανάσταση του 1821 τα σχέδια για την Ανώτατη Εκπαίδευση**
- **β. Το ΕΚΠΑ και η διατήρηση της μνήμης της Επανάστασης του 1821**
- **γ. Το ΕΚΠΑ και η μελέτη της Επανάστασης του 1821**

Ερευνητικό Πρόγραμμα για τη συμβολή του ΕΚΠΑ στη μελέτη και διατήρηση της μνήμης της Επανάστασης (Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ- Κέντρο Μελέτης Ελληνικής Επανάστασης)

Περιοδική έκθεση τεκμηρίων στο Μουσείο Ιστορίας ΕΚΠΑ

Στο πλαίσιο του εορτασμού των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821, το Μουσείο Ιστορίας και το Ιστορικό Αρχείο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών διοργανώνουν περιοδική έκθεση στο Μουσείο με τίτλο «Η αξία της μνήμης Η Επανάσταση του 1821 και το Πανεπιστήμιο Αθηνών». Μέσα από σπάνιο αρχειακό υλικό, φωτογραφίες, διδακτικά εγχειρίδια και τεκμήρια από το αρχείο του ιδρύματος και αρχεία καθηγητών του, το κοινό θα έχει την ευκαιρία να ανακαλύψει την όχι και τόσο γνωστή αλλά άρρηκτη σχέση της Επανάστασης του 1821 με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, του ιδρύματος που έθεσε τα θεμέλια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Το Πανεπιστήμιο υπήρξε σε μεγάλο βαθμό παράγωγο της Επανάστασης, στα αμφιθέατρα και στα σπουδαστήρια του μελετήθηκε ο Αγώνας, την ώρα που το ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα συνέβαλε καθοριστικά στη διατήρηση της μνήμης του

και στις διαφορετικές εννοιολογήσεις του περιεχόμενου του με βάση τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της εκάστοτε συγκυρίας.

Οι τρεις βασικές θεματικές ενότητες που θα αναπτυχθούν είναι οι:

- **Η Επανάσταση του 1821 τα σχέδια για την Ανώτατη Εκπαίδευση:** Τα σχέδια για την ίδρυση πανεπιστημίου εντός της Επανάστασης. Τα πρόσωπα της Επανάστασης, οι αγωνιστές του 1821, οι οποίοι συνέδραμαν στην ίδρυσή του και στη λειτουργία του Πανεπιστημίου, τα πρώτα χρόνια, είτε ως διδακτικό προσωπικό, είτε ως ευεργέτες, είτε ως ακροατές ή φοιτητές. Οι δωρεές για την ανέγερση των Προπυλαίων.
- **Η μνήμη του 1821.** Η καθιέρωση της επετείου και οι εορτασμοί του Πανεπιστημίου. Η ανέγερση των ανδριάντων στον περίβολο των Προπυλαίων. Η συμβολή του Πανεπιστημίου στους μεγάλους εορτασμούς της επετείου. Η επίκληση του 1821 στη δημόσια παρουσία του ιδρύματος και οι διαφορετικές νοηματοδοτήσεις του Αγώνα. Φοιτητικό κίνημα και Επανάσταση του 1821.
- **Η μελέτη του 1821:** Η διδασκαλία του 1821 στο Πανεπιστήμιο και οι διαδρομές της στον 19ο και στον 20ό αιώνα. Οι συγκρούσεις γύρω από το νόημα του Αγώνα και η ενσωμάτωσή του στην νεοελληνική ιστοριογραφία. Τα πρόσωπα που δίδαξαν το 1821 (Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, Σπυρίδων Λάμπρος κ.ά.), και το έργο τους. Η έρευνα γύρω από το 1821 και τη σημασία του.

ΣΤ. Επανάσταση του 1821 και τέχνη

Προτάσεις του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών για το 2021

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών προτείνει :

α) Την παρουσίαση της δραματικής επεξεργασίας του διηγήματος του Ζαχαρία Παπαντωνίου, "Η κυκλαμιά του Αναπλιού" [Το κυκλάμινο του Ναυπλίου]. Το πολυεπίπεδο αυτό έργο αναφέρεται σε μια ανθρώπινη (πραγματική) ιστορία μιας έφηβης κοπέλας που επιβιώνει μετά την σφαγή των Ψαρών, με όλα τα ψυχικά τραύματα που τελικά διαμορφώνουν τη μετέπειτα συμπεριφορά της. Η ιστορία συνεχίζεται και ολοκληρώνεται στο Ναύπλιο του Καποδίστρια, μέχρι τη δολοφονία του Κυβερνήτη.

Η Αναπλ. Καθηγήτρια Ευανθία Στιβανάκη με τους φοιτητές του Τμήματος θα διασκευάσει το διήγημα σε θεατρικό έργο προσθέτοντας ιστορικά στοιχεία που θα αποτελέσουν μέρος της παράστασης. Δεν πρόκειται για

μια συνηθισμένη "ηρωϊκή" αφήγηση με συμβατικά νοήματα και τετριμμένες συγκινήσεις αλλά για μια δυνατή προσωπική ιστορία επιβίωσης που προοικονομείται μελλοντικά "τραύματα" του τόπου.

Υπεύθυνη: Ευανθία Στιβανάκη

- β) Την παρουσίαση σκηνικών δράσεων για επιλεγμένες θεματικές της Ελληνικής Επανάστασης (π.χ. «Γι' αυτά πολεμήσαμε»: Νεώτεροι Έλληνες και αρχαία κληρονομιά, Έριδες και εμφύλιοι: Τα βασικά διακυβεύματα, Η Γυναίκα στην Επανάσταση). Μετά από ιστορική έρευνα θα επιλεγεί από τους διδάσκοντες και τους φοιτητές του Τμήματος κατάλληλο αρχειακό υλικό (απομνημονεύματα, επιστολογραφία, έγγραφα, πρακτικά, μαχητικά κείμενα και προκηρύξεις, κλπ.) που θα χρησιμοποιηθεί στη σύνθεση πρωτότυπων δραματικών κειμένων και τη σκηνική παρουσίασή τους.

Υπεύθυνες: Άννα Καρακατσούλη, Κλειώ Φανουράκη, Μιχαέλα Αντωνίου
Οι παραστάσεις που θα προκύψουν θα παρουσιαστούν από τους φοιτητές του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ στο κοινό κατά το επετειακό έτος 2021 στην Aula της Φιλοσοφικής Σχολής και σε επιλεγμένους χώρους στην Αθήνα που σχετίζονται με την ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης

Προτάσεις του Τμήματος Μουσικών Σπουδών για το 2021

Η συμβολή του **Τμήματος Μουσικών Σπουδών** θα επικεντρωθεί σε μια σειρά από ερευνητικές, επιμορφωτικές και καλλιτεχνικές δράσεις με θέμα: ***Οι μουσικές και οι χοροί της Επανάστασης και τα "ηχοτοπία" του 1821***. Στόχος θα είναι η μελέτη και ανάδειξη του παραδοσιακού τρίπτυχου "ποίηση-μουσική-χορός", ως σύμβολο ταυτότητας, καλλιτεχνική δημιουργία και κιβωτός της συλλογικής μνήμης, σε σχέση με τα ιστορικά και τα κοινωνικά συμφραζόμενα της περιόδου στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Παράλληλα, θα δοθεί έμφαση στον "απόηχο" του 1821 στη λόγια-κλασική ελληνική μουσική, στο νεότερο ελληνικό τραγούδι αλλά και στην παράδοση του λαϊκού θεάτρου σκιών. Ιδιαίτερη συμβολή σε αυτές τις δράσεις θα έχουν τα διάφορα μουσικά σχήματα των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι κατά τις παρεμβάσεις τους για τις επιμέρους δράσεις ο Ομότιμος Καθηγητής κ. Ν. Αλιβιζάτος τόνισε, μεταξύ άλλων, τη βούληση του ΕΚΠΑ να μην αποτελέσουν οι εκδηλώσεις ένα πανηγύρι εγκωμίων με στόμφο, αλλά να αναδειχθεί η ουσία των σχέσεων, οι επιτυχίες, καθώς και οι αποτυχίες και οι αντιδράσεις, όπως και το ποιοι είναι οι Έλληνες σήμερα, ενώ ο Ομότιμος Καθηγητής κ. Π. Κιτρομηλίδης και η Ομότιμη Καθηγήτρια κ. Όλγα Κατσιαρδή-

Hering τόνισαν, μεταξύ άλλων, την προσπάθεια ανάδειξης της Επανάστασης του 1821 ως διεθνές γεγονός, «δίπλα» στις άλλες μεγάλες Επαναστάσεις.